

Gregory Corso

Na zdi tuctově zařízeného pokoje...

Na zdi tuctově zařízeného pokoje...
Připichuji staré fotografie dívek z mládí –
sedím s trnoucím srdcem, lokty na stole,
bradu na dlaních, a dlouho se dívám
na Heleniny pyšné oči
Janina měkká ústa,
Zuzaniny zlaté vlasy.

přeložil Jan Zábřana

Odkaz na on-line vizualizaci [ZDE](#)

AUTOR, TEXT, INTERPRETACE

Uprostřed hrůzy ještě pořád člověk

Gregory Corso (1930–2001) patří k těm básníkům, jejichž život hned od počátku kladl před tvůrce samé překážky: narodil se velmi mladým italským rodičům (otec měl 17, matka 16) a jeho dětství byla trvalá pouť mezi útěky z domu a dobou strávenou v nápravných zařízeních. Celkem logicky ho tento způsob života přivedl i do věznice. Ve svých zápiscích to komentuje takto: „...a tak mě vzali z domova ze společnosti dobrých chlapců do HROBKY (The Tombs, známá newyorská věznice, pozn. J. Z.) ve věku 12 let! (...) většinou tam byli černoši a nenáviděli bělochy a se mnou zacházeli strašně a já opravdu byl jako anděl, poněvadž když mi kradli jídlo a mlátili mě a házeli mi hovna do cely, já ráno druhý den přišel a vykládal jsem jim, jak se mi zdál krásný sen o vznášející se dívce, která přistála u hluboké díry a nedělala nic, jen na mě zírala.“ (Corso, G. Mokrě moře. Přeložil J. Zábřana. Praha: Odeon, 1998, s. 150.) Odtud ale vedla jeho cesta, přes seznámení s A. Ginsbergem, do prostředí beat generation a později do Evropy. Corso se tak pro mnohé stal jedním z nejvýznamnějších básníků Ameriky.

Báseň pochází z výboru *Mokrě moře*, který zahrnuje většinu z prvních básnických sbírek, *Benzín* a *Šťastné narozeniny smrti*.

Kromě všech rysů charakteristických jak pro celé básnické snažení beat generation, tak pro Corsa samého je tu ještě jeden moment, který stojí za pozornost, a kterého si všiml i Corsův přítel, slavný prozaik i básník beat generation Jack Kerouac: „Gregory byl tuhý chlapík z Východní čtvrti, který se zjevil jako anděl nad vrcholky střech a zpíval italské písně stejně sladce jako Caruso a Sinatra, jenže ve slovech. V jeho renesanční duši tkví „líbezné milánské kopce“, večer se snaší na tyto kopce. Překvapivý a báječný Gregory, jeden jediný Gregory Zvěstovatel. Čtete pomalu a s otevřenými očima.“ (In Corso, G. Mokrě moře. Přeložil J. Zábřana. Praha: Odeon, 1998, s. 158.)

Skutečně, Corsova poezie má v sobě i neopominutelný tradiční, evropský rozměr. Na jedné straně je dán vizuálností obraznosti, důrazem na metaforičnost, která kontrastuje s přesností a reportážností záznamů. Neodehrává se na úrovni hláskové instrumentace, ale je v metaforice a její přesnosti. Na straně druhé je to čirý lyrismus navracející se až někde k trubadúrské poezii opěvující krásu a půvab. Jsou to momenty milostného vzplanutí, vytržení či jen platonické vzpomínky, vždy ale velmi intenzivně zaznamenané.

Obojí se setkalo v básni Na zdi tuctově zařízeného pokoje... Báseň nás už svým názvem uvádí do velmi konkrétní situace. To je ostatně také jeden z rysů Corsovy poezie, že název je vlastně už prvním veršem básně, velmi často budujícím atmosféru, případně určujícím čas a místo. V našem případě je to opět místo zastavení, ovšem značně nehostinné, doslova protikladné k celkové touze po originalitě a individualitě beat generation i Corsa samého. Zároveň je v tom obrazu i kus melancholie, který je podepřen hned následujícím veršem: „Připichuji staré fotografie dívek z mládí –“ V této

chvíli se končí introdukce, jsme v místě, vidíme první obraz a očekávali bychom pokračování, Corso ale promění optiku a přesune se do vnějšího i vnitřního světa postavy-mluvčího: „sedím s trnoucím srdcem, lokty na stole, / bradu na dlaních, a dlouho se dívám.“ Pozoruhodná je i inverze, oproti běžné struktuře popisu, kde se nejprve seznámíme s vnějšími okolnostmi a teprve později přecházíme k vnitřnímu stavu, je situace obrácená, trnoucí srdce je první informace, která jako kdyby vyvolávala, nebo rovnou způsobovala pozici postavy. Toto zadumání je předehrou k rozpustilému výletu do minulosti, do mládí, ale nejen do mladých vzpomínek, ale též do mladistvé obraznosti a touhy: „na Heleniny pyšné oči / Janina měkká ústa, / Zusaniny vlasy.“ Zkrátka: i uprostřed běsnění a tepu moderního světa si Corsova poezie dokáže vydobýt chvíli zastavení, jakési milostné meditace, díky které se lyrický mluvčí alespoň na chvíli dokáže vykoupit, a tedy i vykoupat ve světle půvabných obrazů z mládí.

PRACOVNÍ METODICKÝ LIST

Cíl: Pokud 20. stol. podniklo nějaký poetický atentát, pak to byl atentát na milostnou poezii. Ta se stala kořistí básníků, kteří do ní vnášeli stále silnější a silnější nánosy kýče, takže se stává stále komplikovanější milostnou básně napsat. I náš nobelista, Jaroslav Seifert, má řadu básní, v nichž je hrana kýče a silného obrazu velmi ostrá. O to impozantnější a působivější jsou potom básně, které tento stav dokážou nabourat a milost do básně vložit. A to je případ i této Corsovy básně. Vystačí si přitom jen s několika metaforami.

Jakými jazykovými prostředky se vyvolává pocit vzpomínání?

Nejde jen o tuctový pokoj, ale je to především obraz fotografií připichovaných na zed. Zde především nesen adjektivem „staré“. To je samozřejmě doplněno o „tuctově zařízený“ pokoj. Tedy: metaforika jako by tu zmizela a situace je ponechána naraci. To je ale pravda jen do chvíle, kdy čteme povrchně. Jakmile se zbystříme, objeví se obraz „fotografie“. Ten přece není ničím konkrétním, odkazuje k velké šíři konotací, která je ovšem opět záležitostí studentů. Mohou to být maturitní fotografie, oválné portréty starých alb, zkratka, slovo běžně odkazující k jednoznačnému významu se najednou rozpustí v krvi naší obraznosti a může znamenat cokoliv.

Co vyjadřuje pocit intenzity a dramatičnosti celé situace?

Je to především motiv srdce, které je „trnouch“. Není otevřené, uplakané, rozedrané, je trnouch, tedy napjaté, v očekávání. A to je právě onen moment, jak překonat balvan tradice milostné poezie. Objevit slovo, které k celé situaci patří, ale nenese zároveň ještě nános kýče. Corso, stejně jako překladatel, je tu šťastně našli.

Jakého principu se využívá pro charakterizaci dívek a jejich vnuť?

Je to princip personifikační.

Heleniny pyšné oči – odkazují k povaze dívky, k její možné i namyšlenosti, oči nejsou hrdé, to by vylučovalo ony záporné konotace, ale jsou pyšné.

Janina měkká ústa – zde jsme opět blízko vlastnosti, je to jakási poddajnost, která z obrazu vyvěrá, ale nikoli lascivnost, ta by platila pouze při neobrazném, doslovném čtení.

Zuzaniny zlaté vlasy – zde jakoby chybí příznak originální. Mohli bychom mluvit o figuře známé jako epiteton constans. Jenže je tu obsažena právě v aktu milosti, v aktu světla, které se navrácí do bájného a touženého stavu znovu-bytí s těmito dívkami.

Jak se vizuálně ztvárňuje úvod básně? Je podle vás funkční? Proč?

Je to dlouhý černobílý pohled na omšelé sídliště. Je to právě onen chlad a nehostinnost, které vystupují jak ze siluet domů okolo, tak i z barvy.

Jaký obraz evokuje ono trnouchí srdce?

Zde se opět nabízí řada možností, podle nás je to ale trs nepoddajné trávy, která také zůstává trčet proti podnebí, jaksi otevřená, očekávající nápor, a je celkem jedno, bude-li to blahodárny nápor slunce a deště nebo mrazu, chladu či sucha.

Co podle vás symbolizují kameny ve vodě?

Je to právě ona hlava na dlaních, není v dlaních, je na nich, volně se pohupující, ještě neurčitá a neurčitelná na ose pozitivní – negativní prožitky.

Jakým způsobem se ztvárnily obrazy dívek? Jde o funkční pojetí? Jaké jsou výhody, jaké nevýhody?

Jsou to důsledně přírodní motivy. Nevýhod může být celá řada, především se obraz komplikuje a není využito konotací ryze – biologicky – lidských. To ale dává daleko větší prostor pro výhody takového ztvárnění. Především je tu zachován sám princip personifikace a metaforiky a naopak je ještě podepřen dalším významným básnickým principem Corsovy poezie, jeho vizuálností.

Oči stromů jsou také pyšnými zřítelnicemi, které nezúčastněně, vědomy si své trvalosti, zírají na hemžení světa. Podmanivé a poddajné mladé lístky habrů zase evokují pohyby něžně měkkých úst a zlatý déšť zachovává metaforický princip přenášení významů na základě vnější podobnosti.